

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/122/2021
Identifikačné číslo spisu:	0018201951
Dátum vydania rozhodnutia:	27.10.2021
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Vladík
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2021:0018201951.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci starostlivosti súdu o maloleté deti: 1/ Q. P., narodená dňa XX.XX.XXXX, 2/ H. P., narodený dňa XX.XX.XXXX, obe deti bývajúce u matky, zastúpené kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, so sídlom Vázovova 7/A, Bratislava, deti rodičov matky: D.. F. P., narodená dňa XX.XX.XXXX, bývajúca A.Q. XX, B., právne zastúpená: NIKU & partners, s. r. o., so sídlom Prokopa Veľkého 51, Bratislava, a otca: D.. P. P., narodený dňa XX.XX.XXXX, bývajúci N. X/X/XX, XXXX V., J. J., právne zastúpený: Mgr. Anna Angelovičová, advokát, so sídlom Slánska 20A, Prešov, o návrhu otca na zníženie výživného pre maloleté deti, vedenej na Okresnom súde Bratislava V pod sp. zn. 20 P 32/2018, o dovolaní otca proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo dňa 23. februára 2021 sp. zn. 11 CoP 445/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava V (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 20 P 32/2018-561 zo dňa 24. septembra 2019 zamietol návrh otca na zníženie výživného na maloleté deti a žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania.

2. Na základe vykonaného dokazovania súd prvej inštancie zistil, že návrh otca na zníženie výživného nie je dôvodný. Dal do pozornosti, že zníženie vyživovacej povinnosti rodiča voči dieťaťu, ktoré je na výživu rodičov odkázané, nie je nikdy v záujme dieťaťa, nakoľko tým dochádza k určitému poklesu jeho životnej úrovne. V danom prípade znížením výživného zo strany otca na 240 eur mesačne na každé dieťa (ako navrhol otec) by podľa názoru súdu prvej inštancie boli obe maloleté deti ohrozené na výžive a matka by nebola schopná zabezpečovať všetky ich odôvodnené potreby bez adekvátneho príspevku na nich zo strany otca vzhľadom na výšku jej príjmu, keď stále do určitej miery plní svoju vyživovaciu povinnosť k maloletým deťom vzhľadom na ich vek svojou osobnou starostlivosťou o ne.

3. Podstatnou pre rozhodnutie súdu prvej inštancie bola skutočnosť, že konajúci súd nemal preukázanú

žiadnu zmenu pomerov na strane otca, o ktorú tento oprel svoj návrh na zníženie výživného a ktorá by odôvodňovala zmenu posledného rozhodnutia súdu o výživnom na maloleté deti. Súd prvej inštancie mal za to, že ním tvrdené zmeny pomerov na jeho strane nastali už v čase pred rozhodnutím súdu, ktorým bolo výživné na maloleté deti určené naposledy a za uvedenej situácie by sa jednalo len o reparáciu posledného rozhodnutia súdu o výživnom, teda išlo by o res iudicata, čo zákon neumožňuje.

4. S otcom predloženej Dohody o skončení pracovného pomeru, ktorú uzavrel dňa 30.01.2017 so zamestnávateľom Tatra banka, a.s. pre súd prvej inštancie jednoznačne vyplynulo, že sa otec dobrovoľne dohodol na skončení pracovného pomeru, čo konajúci súd vyhodnotil v zmysle § 75 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine (ďalej len „zákon o rodine“). Súd prvej inštancie prihliadol aj na fakt, že pracovný pomer skončil ešte v čase poslednej úpravy výživného, čo bolo v čase rozhodovania súdu o výživnom zohľadnené.

5. Súd prvej inštancie dal do pozornosti, že otec nepreukázal, že dohodu o skončení pracovného pomeru uzavrieť musel; relevantným spôsobom nepreukázal, že previedol vlastnícke práva k bytu na Humenskom námestí 7 v Bratislave; nepreukázal riadne príjmy jeho partnerky; nepreukázal svoje príjmy z podnikania za rok 2018. Uvedené konajúci súd vyhodnotil v súlade s ustanovením § 63 ods. 1 zákona o rodine. Súd prvej inštancie poznamenal, že pri rozhodovaní v danej veci vychádzal z toho, že otec mal dve ďalšie vyživovacie povinnosti už v čase posledného rozhodnutia súdu o výživnom.

6. U otca vzal súd prvej inštancie pri rozhodovaní do úvahy jeho najvyššie dosiahnuté vzdelanie, dĺžku praxe, produktívny vek 38 rokov, ako aj skutočnosť, že je schopný riadne pracovať. Otec je podnikateľom od roku 2012. Konajúci súd pri rozhodovaní neprihliadol na argument otca, že podnikanie stále rozbíha, pretože musí tak, ako každý iný povinný rodič prispôbiť svoj osobný život svojim reálnym možnostiam a schopnostiam a nemôže stále poukazovať na to, že podnikanie stále rozbíha, čo nemôže byť na úkor maloletých detí.

7. Súd prvej inštancie pri rozhodovaní prihliadol aj na vývoj životných nákladov /nárast cien tovarov a služieb/, ktoré sa vo všeobecnosti zvýšili, keď matka z terajšej výšky výživného určenej v septembri 2017 v súčasnom období zabezpečí podstatne menej potrieb detí ako v čase jeho určenia. U maloletých detí súd zohľadnil, že obidve sú v období intenzívneho fyzického i psychického vývoja, ktoré vyžaduje časté obmieňanie ošatenia a obutia, liečbu zdravotných problémov ako aj zmysluplné vyplnenie voľného času záujmovými aktivitami, výukou cudzích jazykov, športovou činnosťou, prispievajúcimi k celkovému rozvoju detskej osobnosti, ktoré vyžadujú finančné náklady. Pri rozhodovaní vychádzal z nadštandardného príjmu otca, ktorý dosahoval z pracovného pomeru v Tatra banke, a.s. v priemernej výške 4.000 až 6.000 eur netto mesačne, nakoľko tento pracovný pomer skončil dobrovoľne dohodou a bol povinný s týmito nadštandardnými finančnými prostriedkami nakladať tak, aby si svoju vyživovaciu povinnosť mohol trvale riadne plniť.

8. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj ako „odvolací súd“) rozsudkom č. k. 11 CoP 445/2019-611 zo dňa 23. februára 2021 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

9. Mal za to, že vzhľadom na predmet konania v danej veci (zmena rozhodnutia o výživnom), súd prvej inštancie správne pri svojom rozhodovaní vychádzal z ustanovenia § 78 ods. 1 zákona o rodine. Dodal, že úlohou súdu pri rozhodovaní o zmene výživného je zistiť, či a v akom smere došlo k zmene pomerov od posledného rozhodnutia o výživnom a v prípade kladného zistenia túto zmenu premietnuť do výšky výživného.

10. S poukazom na kritériá rozhodné pre určovanie výživného (vychádzajúc z § 62 ods. 1, 2, 4, 5 a § 75 ods. 1 zákona o rodine) odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie správne zistil skutočný stav veci tým, že svoje dokazovanie zameriaval na zisťovanie rozhodujúcich skutočností podstatných pre rozhodnutie o návrhu otca na zníženie výživného z hľadiska súčasných odôvodnených potrieb maloletých detí, ako aj z hľadiska schopností a možností rodičov, na výživu ktorých sú obidve deti plne

odkázané a tieto potom v záujme zistenia podstatnej zmeny pomerov porovnal so skutočnosťami rozhodnými pre určenie výživného v čase posledného rozhodnutia súdu o výživnom.

11. Odvolací súd v súlade s právnym názorom súdu prvej inštancie dospel k záveru, že od posledného rozhodnutia o výživnom nedošlo na strane otca k zmene pomerov v rozsahu, ktorý by bolo potrebné premietnuť do výšky výživného, a to znížením výživného pre obidve maloleté deti. Mal za to, že súd prvej inštancie v tomto smere vykonal potrebné dokazovanie zamerané na zistenie zárobkových a majetkových pomerov rodičov, ako aj odôvodnených potrieb detí, zaoberal sa dôkazmi predkladanými otcom na preukázanie jeho aktuálnych možností, schopností a zárobkových pomerov, skutkové zistenia na základe vykonaného dokazovania správne vyhodnotil a svoje rozhodnutie aj náležite odôvodnil.

12. Pokiaľ ide o jednotlivé odvolacie námietky otca, tieto podľa názoru odvolacieho súdu nemali vplyv na správnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktorý v danom konaní správne zisťoval, či dôvody uvedené v podanom návrhu, a to aktuálne možnosti a schopnosti otca a ním dosahovaný najvyšší príjem, ako aj jeho ďalšie dve vyživovacie povinnosti k maloletým deťom, sú takými skutočnosťami, ktoré zákon o rodine hodnotí ako podstatnú zmenu pomerov, majúcu vplyv na zmenu rozhodnutia o výživnom. V zmysle uvedeného dal krajský súd do pozornosti, že pre stanovenie výšky výživného platí tzv. zásada potenciality a nie zásada fakticity zárobku, z ktorého dôvodu je pre určenie výživného rozhodujúci príjem, ktorý by rodič reálne mohol dosiahnuť, keby riadne využíval svoje schopnosti a nie príjem, ktorý fakticky dosahuje preto, že tieto svoje schopnosti dostatočne nevyužíva. Na schopnosti, možnosti a majetkové pomery rodiča je potrebné prihliadnuť aj vtedy, ak sa rodič vzdá bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania, zárobku alebo majetkového prospechu; rovnako je potrebné prihliadať aj na neprimerané majetkové riziká, ktoré rodič na seba berie.

13. Vzhľadom na vyššie uvedené sa odvolací súd nestotožnil s tvrdením otca o jeho nemožnosti dosahovať taký príjem ako v minulosti, resp. príjem zodpovedajúci existencii jeho zákonnej vyživovacej povinnosti voči maloletým deťom, keď otec nepreukázal existenciu príčinnej súvislosti medzi jeho možnosťami a schopnosťami na jednej strane, a ním tvrdným znížením jeho príjmu na strane druhej. Z obsahu spisového materiálu pre odvolací súd navyše vyplynulo, že otec dostatočne nepreukázal ani výšku ním tvrdného jeho súčasného príjmu, ktorý má byť výrazne nižší ako jeho príjem dosahovaný v minulosti, z ktorého vychádzalo posledné rozhodnutie o výživnom pre maloleté deti.

14. S prihliadnutím na vyššie uvedené, odvolací súd zhodne s názorom súdu prvej inštancie uzavrel, že otcom uvádzané skutočnosti nie je možné považovať za dôvody na zníženie výživného v neprospech detí, keď nebolo preukázané, že vôbec došlo k zmene jeho možností a schopností, k celkovej zmene jeho rodinných či iných pomerov, alebo k podstatnej zmene na strane detí znížením výdavkov na ich odôvodnené potreby. Odvolací súd bol v súlade so závermi súdu prvej inštancie toho názoru, že v danom prípade od posledného rozhodnutia súdu o výživnom (zo dňa 12.09.2017), do podania návrhu otcom (dňa 05.02.2018) a ani ku dňu rozhodnutia súdu prvej inštancie, nedošlo k zmene pomerov na strane maloletých detí v smere zníženia ich odôvodnených potrieb, pričom maloleté deti počas tohto obdobia úmerne veku vyrástli a vo všeobecnosti došlo k zvýšeniu životných nákladov. Správne súd prvej inštancie zohľadnil náklady na odôvodnené potreby maloletých detí vyčíslené matkou.

15. Podľa názoru odvolacieho súdu súd prvej inštancie správne venoval pozornosť aj podielu matky na zabezpečení osobnej starostlivosti o deti, keďže osobný výkon starostlivosti o dieťa je jedným z obligatórnych zákonných hľadísk posudzovaných pri úprave výživného (§ 62 ods. 4 zákona o rodine). Uvedené konanie sa chápe ako určitá hodnota, ktorá sa pri určovaní výživného nemôže nebrať do úvahy. Hoci zákon používa termín „prihliada sa“, osobnú starostlivosť nepochybne kladie na roveň finančnému zabezpečeniu výživy. Miera, v akej treba prihliadať na osobnú starostlivosť o dieťa v rámci plnenia vyživovacej povinnosti, sa mení podľa veku dieťaťa, resp. jeho zdravotného stavu. Tým, že obidve maloleté deti sú v plnej miere odkázané na výživu svojich rodičov, je potrebné uviesť, že k zníženiu výživného, a teda aj životnej úrovne maloletých detí možno pristúpiť iba z vážnych dôvodov, t. j. pokiaľ povinný rodič v konaní jednoznačne preukáže, že z objektívnych dôvodov, napr. pre nepriaznivý zdravotný stav alebo iné závažné skutočnosti, nie je schopný doposiaľ určené výživné platiť.

Takúto objektívnu skutočnosť otec v konaní nepreukázal, rovnako nebol preukázaný zásadný pokles výdavkov na strane detí.

16. S odvolacou námietkou otca týkajúcou sa rozporu napadnutého rozsudku s ustálenou súdnou praxou, v zmysle, ktorej by výživné rodiča na všetky jeho deti malo byť určené v rozmedzí od 20 % do 30 % jeho príjmu, sa odvolací súd nemohol stotožniť. Poukázal pritom na skutočnosť, že zákon o rodine jasne formuluje ako determinujúce kritéria na strane povinného rodiča jeho schopnosti, možnosti a majetkové pomery a nie jeho skutočne dosahovaný zárobok, resp. iný obdobný príjem tvoriaci zdroj jeho obživy. Obmedziť sa len na percentuálne odvodenie výšky výživného zo zárobku povinného rodiča by podľa krajského súdu bolo závažným pochybením súdu, ktorého povinnosťou je dokazovanie zamerať sa na reálne možnosti povinného rodiča dosahovať príjem.

17. Odvolací súd nezohľadnil ani otcom prezentované pochybnosti o platení nájomného matkou k rukám jej matky, a to s poukazom na matkou predloženú nájomnú zmluvu preukazujúcu existenciu nájomného vzťahu medzi nimi, ako aj výšku nájomného v sume 480 eur a spôsob určenia výšky úhrad za plnenia spojené s užívaním bytu. Pokiaľ bol otec toho názoru, že matka by si mohla nájsť lacnejšie bývanie, vychádzajúc zo všeobecne dostupných údajov o cenách bývania v Bratislave mal krajský súd za zrejmé, že takáto úvaha neobstoí.

18. S poukazom na uvedené, odvolací súd dospel k záveru, že od posledného rozhodnutia o výživnom pre maloleté deti na strane otca ani maloletých detí nedošlo k zmene pomerov v rozsahu, ktorý by odôvodňoval zmenu rozhodnutia o výživnom v zmysle zníženia výživného, a z tohto dôvodu napadnutý rozsudok, ktorým súd prvej inštancie zamietol návrh otca na zníženie výživného, ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil.

19. V dovolaní voči rozsudku odvolacieho súdu dovolateľ namietal, že rozhodnutie odvolacieho súdu je arbitrárne, nedostatočne odôvodnené, procesne nespravodlivé. Mal za to, že odvolací súd (ako aj súd prvej inštancie) nesprávnym procesným postupom znemožnili dovolateľovi, aby uskutočňoval jemu patriace práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP).

20. K porušeniu práv došlo podľa dovolateľa tým, že 1/ odvolací súd sa absolútne a nekriticky stotožnil s právnym názorom a závermi súdu prvej inštancie, bez toho, aby vo veci zníženia výživného pre maloleté deti dokazovanie doplnil či zopakoval, 2/ odvolací súd si svojvoľne interpretoval ustanovenia zákona o rodine a 3/ odvolací súd rozhodol o odvolaní otca dňa 23.02.2021, pričom odvolanie dovolateľa bolo odvolaciemu súdu doručené dňa 04.12.2019.

21. Podľa názoru dovolateľa súd prvej inštancie vykonal obmedzené dokazovanie a zameral sa len na zisťovanie rozhodujúcich skutočností podstatných pre rozhodnutie o návrhu otca na zníženie výživného, teda na účely zistenia skutočného stavu veci nevykonával všetky potrebné dôkazy tak, ako mu to ukladá ustanovenie článku 6 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej aj ako „CMP“) s tým, že odvolací súd tieto nedostatky konania súdu prvej inštancie nenapravil, resp. neodstránil.

22. V ďalšom dal dovolateľ do pozornosti, že súdu prvej inštancie predložil riadne všetky listiny, ktoré preukazovali jeho tvrdenia, avšak súd postupoval arbitrárne a tým odňal dovolateľovi možnosť uplatňovať jeho procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, ak sa uspokojil s konštatáciou, že dôkazy predložené otcom sú nedostatočné či nečitateľné. Dovolať mal za to, že súd bol povinný vyzvať ho na odstránenie týchto nedostatkov, v opačnom prípade je rozhodnutie súdu založené na fikcii a na nesprávnom právnom posúdení.

23. Konštatovanie, že skončenie pracovného pomeru v banke je správne hodnotiť v zmysle ustanovenia § 75 ods. 1 zákona o rodine, teda, že sa otec vzdal výhodnejšieho zamestnania bez dôležitého dôvodu je podľa dovolateľa v hrubom rozpore s realitou a nie je pravdivé. Takéto závery súdu prvej inštancie aj odvolacieho súdu sú podľa dovolateľa nesprávne, nepravdivé a nespravodlivé, keďže dovolateľ musel odísť z banky, pretože skončil projekt, na ktorom pracoval a pre ktorý bol do banky prijatý.

24. Dovolateľ poznamenal, že odvolací súd len vágne zhodnotil všetky dôkazy predložené otcom za nedostatočné a v rozsudku sa len obmedzil na arbitrálne stotožnenie sa s názorom a postupom súdu prvej inštancie, pričom ani jeden zo súdov riadne neodôvodnil, prečo dôkazy otca považuje za nedostatočné. Dovolateľ zdôraznil, že rozsudok odvolacieho súdu je mimoriadne stručný, arbitrárny, prakticky nepreskúmateľný a absencia vykonania, resp. zopakovania dokazovania zo strany odvolacieho súdu spolu s neprimeranou dĺžkou odvolacieho konania len potvrdzujú dôvodnosť dovolania otca.

25. Pokiaľ ide o subjektívnu zmenu pomerov, tu odvolací súd pri svojom rozhodnutí podľa dovolateľa vôbec nebral do úvahy, že nastala zmena pomerov na strane rodiča a túto zmenu odvolací súd neakceptoval. Mal za to, že nie je nevyhnutné, aby nastala zmena pomerov kumulatívne na strane rodiča aj dieťaťa. Pokiaľ ide o objektívnu zmenu pomerov (v zmysle ustanovenia § 78 ods. 3 zákona o rodine) podľa dovolateľa súd prvej inštancie ani odvolací súd túto absolútne nebrali do úvahy, vôbec sa ňou nezaoberali. Dovolateľ konštatoval, že ceny od posledného rozhodnutia o výživnom vzrástli, otec sa dostal do nepriaznivej ekonomickej situácie, čo aj náležite preukázal, avšak súdy túto svoju povinnosť obišli a v prípade skúmania objektívnej či subjektívnej zmeny pomerov oba súdy svojvoľne interpretovali ustanovenia zákona o rodine.

26. Vo vzťahu k schopnostiam a možnostiam otca maloletých detí (dovolateľa) dovolateľ uviedol, že tieto riadne v konaní preukázal. Mal za to, že po odchode z banky je preňho prakticky nemožné nájsť si prácu s rovnakým príjmom ako v banke, preto názor súdu, že otec môže stále dosahovať rovnaký príjem ako v banke je nereálny predovšetkým s poukazom na objektívnu situáciu na trhu práce, ktorá je zlá, resp. objektívne horšia než v čase poslednej úpravy výživného.

27. Dodal, že ak mal súd prvej inštancie či odvolací súd za to, že dovolateľ preukázal svoje schopnosti a možnosti nedostatočne, ich povinnosťou bolo vykonať aj také dôkazy v tomto smere, aby zistili skutočný stav vecí; v opačnom prípade došlo k nesprávnej interpretácii zákonných ustanovení.

28. Postup krajského súdu pri skúmaní splnenia zákonných podmienok pre zníženie výživného v dôsledku nesprávnej interpretácie príslušných ustanovení zákona o rodine vyhodnotil dovolateľ ako svojvoľný, arbitrárny, diametrálne sa odlišujúci od zmyslu aplikovaných ustanovení a právnej normy v dôsledku čoho došlo k porušeniu Dohovoru a ústavou garantovaného práva dovolateľa na spravodlivý proces.

29. Dovolateľ poukázal na to, že právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a jej rozhodnutie v primeranej lehote sú integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces. Podľa dovolateľa je základnou povinnosťou súdu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty.

30. V ďalšom dal do pozornosti, že odvolací súd vo veci nevykonával žiadne dokazovanie, nenariadil žiadne pojednávanie a nevykonával žiadne úkony smerujúce k rozhodnutiu predmetnej veci, napriek tomu vo veci rozhodol takmer po 14 mesiacoch odo dňa predloženia odvolania spolu so spisovým materiálom. Nečinnosť odvolacieho súdu považoval dovolateľ za porušenie práva na spravodlivý proces.

31. Dovolateľ mal zároveň za nepochybné, že ak výsledkom konania a rozhodnutia o odvolaní je predmetný rozsudok odvolacieho súdu, odvolací súd sa dopustil vady, ktorá zakladá v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP dovolací dôvod.

32. Na základe vyššie uvedeného dovolateľ navrhol, aby dovolací súd dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu aj rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, resp. zmenil napadnuté rozhodnutie a priznal dovolateľovi náhradu trov dovolacieho konania.

33. K dovolaniu otca sa v stanovenej lehote nikto nevyjadril.

34. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s ustanovením § 429 ods. 1 CSP a po zistení, že ide o dovolanie, ktoré spĺňa náležitosti stanovené zákonom (§ 428 CSP), bez nariadenia pojednávania dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

35. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP.). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP.). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

36. V danom prípade otec ako dovolateľ uplatnil dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné (proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí), ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

37. Podľa Nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 15. apríla 2021, sp. zn. III. ÚS 225/2020 je ustanovenie § 420 písm. f/ CSP priestorom ochrany tých základných práv, do ktorých bolo zasiahnuté rôznymi nesprávnymi procesnými postupmi a rozhodnutiami. Podľa ústavného súdu je teda prieskum rozhodnutí, ktoré sú namietané z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia procesných noriem prípustný podľa § 420 písm. f/ CSP. Dovolací súd z obsahu dovolania vyvodil, že dovolateľ namietal, že rozhodnutie odvolacieho súdu je arbitrárne, nedostatočne odôvodnené a tým pádom aj procesne nespravodlivé. Ďalej namietal, že odvolací súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

38. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3 Cdo 41/2017, 3 Cdo 214/2017, 8 Cdo 5/2017, 8 Cdo 73/2017). Dovolací súd preto skúmal, či v konaní došlo k vade zmätočnosti namietanej dovolateľom.

39. Dovolateľ argumentoval, že rozhodnutie odvolacieho súdu je arbitrárne, nedostatočne odôvodnené a procesne nespravodlivé. K tomu najvyšší súd uvádza, že odôvodnenie súdneho rozhodnutia má byť prostriedkom kontroly správnosti rozhodnutia nielen pre súd, ktorý ho vydal, ale aj pre súd, ktorý ho bude preskúmať v dôsledku opravného prostriedku. Odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu, so zreteľom na ustanovenie § 393 CSP, podáva výklad k opodstatnenosti, zákonnosti a spravodlivosti záverečného úsudku súdu, vyjadreného vo výroku. Aj odvolací súd musí v odôvodnení rozsudku uviesť, ktoré skutočnosti mal za preukázané a z akých dôvodov z nich vyvodil závery koncentrované vo výroku. Odôvodnenie musí byť úplné v tom zmysle, že sa vysporiada so všetkými otázkami riešenými v odvolacom konaní a musí byť v súlade s výrokom. Na tomto mieste dovolací súd konštatuje, že všetky uvedené požiadavky dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu obsahuje. Vyčerpávajúcim a dostatočným spôsobom sa odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia vysporiadal s odvolacími námietkami a svoje rozhodnutie odôvodnil v súlade s ustanovením § 393 CSP. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu je zrejmé, ako sa odvolací súd vysporiadal s námietkou otca ohľadom jeho aktuálnych možností a schopností (odsek 10 rozsudku odvolacieho súdu), pričom náležitú pozornosť venoval aj námietke týkajúcej sa zmeny pomerov na strane otca v dôsledku skončenia pracovného pomeru (odsek 11 rozsudku odvolacieho súdu). Odvolací súd sa tiež zaoberal námietkou otca o nemožnosti zamestnať sa (odsek 11 rozsudku odvolacieho súdu). V ďalšom uviedol dôvody, pre ktoré neprihliadol na námietku otca ohľadom veku jeho ďalších vyživovaných detí (odsek 12 rozsudku odvolacieho súdu) a ustálil, že ani na strane detí nebola preukázaná zmena pomerov, ktorá by odôvodňovala zníženie výživného v ich neprospech (odsek 13 rozsudku odvolacieho súdu). Odvolací súd v napadnutom rozhodnutí relevantne

vysvetlil, prečo nevzal do úvahy námietku týkajúcu sa rozporu s ustálenou súdnou praxou (odsek 14 rozsudku odvolacieho súdu) ako aj dôvody, pre ktoré nezohľadnil pochybnosti ohľadom platenia nájomného matkou (odsek 15 rozsudku odvolacieho súdu). Vychádzajúc z uvedeného dospel dovolací súd k záveru o zrozumiteľnosti, určitosti a jasnosti rozsudku odvolacieho súdu, ktorý obsahuje všetky zákonom požadované formálne a obsahové náležitosti. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa a v súlade s jeho právnym názorom na vec.

40. Následne dovolací súd skúmal, či potvrdenie rozsudku súdu prvej inštancie odvolacím súdom vykazovalo znaky procesného postupu znemožňujúceho strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle Civilného sporového poriadku.

41. Dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, keď namieta znemožnenie uplatnenia procesných práv tým, že sa odvolací súd stotožnil s právnym názorom a závermi súdu prvej inštancie bez toho, aby vo veci zníženia výživného pre maloleté deti doplnil alebo zopakoval dokazovanie.

42. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

43. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov a rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

44. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mieriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom sporovom konaní, potom už „postupom súdu“ vôbec nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou, ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle uvedeného treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva.

45. S poukazom na uvedené dovolací súd zdôrazňuje, že zmysel dokazovania v odvolacom konaní je daný právom odvolacieho súdu vykonávať dokazovanie za účelom preverenia správnosti skutkových zistení a skutkového záveru súdu prvej inštancie. Vychádzajúc z ustanovení Civilného sporového poriadku, má odvolací súd povinnosť vykonať dokazovanie v štyroch prípadoch, a to za predpokladu, ak 1/ má za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým

zisteniam (§ 384 ods. 1 CSP), 2/ súd prvej inštancie nevykonával ďalšie dôkazy, hoci ich strana navrhla (§ 384 ods. 2 CSP), 3/ boli v odvolacom konaní uplatnené novoty v súlade s § 366 (§ 384 ods. 3 CSP) a 4/ je potrebné vykonať dôkazy na zistenie, či sú splnené procesné podmienky (§ 384 ods. 4 CSP). Podmienky, za splnenia ktorých odvolací súd vykoná dokazovanie, musia vyplývať z obsahu spisu a charakteru prejednávanej veci. V danom prípade však podľa názoru najvyššieho súdu odvolací súd nemusel dopĺňovať alebo opakovať dokazovanie, pretože sa stotožnil so skutkovým stavom a právnym posúdením veci tak, ako ho ustálil súd prvého stupňa. Keďže v danom prípade sa odvolací súd stotožnil so skutkovými závermi súdu prvej inštancie a skutočný stav veci považoval za zistený, je namieste záver, že nemal dôvod dokazovanie zopakovať alebo doplniť (§ 384 ods. 1 CSP). Navyše, odvolací súd nezistil existenciu podmienok pre doplnenie dokazovania (§ 384 ods. 2, 3 CSP).

46. Napokon, pre úplnosť k tvrdeniam dovolateľa vyplývajúcim z obsahu dovolania o nevykonaní, resp. nezopakovaní dokazovania odvolacím súdom, dovolací súd pripomína, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie.

47. Dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (t. j., že od posledného rozhodnutia o výživnom nedošlo na strane otca k zmene pomerov v rozsahu, ktorý by bolo potrebné premietnuť do výšky výživného v podobe zníženia výživného pre maloleté deti). Dovolací súd nedisponuje oprávnením dokazovať hmotnoprávne skutky, na to slúži nachádzacie (základné) konanie a konanie na odvolacom súde. Predmetom dokazovania pred dovolacím súdom sú napr. včasnosť a prípustnosť dovolania; skutkový stav a výsledky dokazovania spreď nižších súdov sa nemôžu pred dovolacím súdom meniť (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, pri § 442).

48. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Postup odvolacieho súdu spočívajúci v rozhodnutí o odvolaní bez vykonania ďalšieho dokazovania nasvedčuje tomu, že to odvolací súd nepovažoval za potrebné pre zistenie skutočného stavu veci, v tomto smere dovolací súd nezistil zo strany súdov nižších stupňov porušenie procesných predpisov, ktoré by zasahovalo do práv dovolateľa.

49. K namietanej svojvoľnej interpretácii ustanovení zákona o rodine dovolací súd uvádza, že uplatnenú námietku nepovažoval za opodstatnenú. Odvolací súd sa náležite vysporiadal s uplatnenými odvolacími námietkami, jeho odôvodnenie spĺňa náležitosti vyplývajúce z ustanovenia § 393 ods. 2 CSP v spojení s § 220 ods. 2 CSP, je jasné, zrozumiteľné a najmä preskúmateľné. Dovolací súd pri posudzovaní dôvodnosti namietaného porušenia procesných práv navrhovateľa nezistil nedostatky v postupe súdov nižších inštancií, aby ich výklad a závery boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, resp. odôvodnenie rozhodnutia zmätočné, z ktorého obsahu by nevyplývala taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Skutočnosť, že dovolateľ sa s názorom odvolacieho súdu nestotožnil, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. K uvedenému považuje dovolací súd za vhodné dodať, že do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov, teda za porušenie tohto základného práva nemožno považovať neúspech, resp. nevyhovenie návrhu v konaní. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že súd zistí po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodne za predpokladu, že jeho skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúceho súdu, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. O svojvůli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu súdom by bolo možné uvažovať len vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel alebo význam.

50. Vychádzajúc z uvedeného dospel dovolací súd v danom prípade k záveru, že právo dovolateľa na spravodlivý proces porušené nebolo. Odôvodnenie napadnutého rozsudku odvolacieho súdu vychádza z ústavnej konformnosti výkladu noriem spojených s uplatnením práva na súdnu ochranu, zjavnej správnosti deklarovaných premís a z nich dôvodiacich právnych záverov, čo má dopad na celkovú presvedčivosť rozhodnutia, na spravodlivé usporiadanie vzťahov. Podľa dovolacieho súdu koncipované rozhodnutie odvolacieho súdu je určité a zrozumiteľné, bez vnútorných rozporov a zaujíma stanovisko k podstate dôvodov uvedených v dovolaní. Podľa názoru dovolacieho súdu takéto rozhodnutie nie je neodôvodnené alebo arbitrárne, neobsahuje svojvoľné interpretačné závery, a preto nie je z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné, čo by malo za následok porušenie základného práva alebo slobody.

51. V zmysle judikatúry považuje ústavný súd za protiústavné a arbitrárne tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06). Dovolací súd pri preskúmaní rozhodnutia dospel k záveru, že odvolací súd sa primerane vysporiadal s argumentáciou účastníkov konania, zákonne ustálil skutkový stav veci a relevantné zákonné ustanovenia aplikoval spôsobom, ktorý neodporuje ich zneniu, účelu ani zmyslu. Nezistil ani také skutočnosti, na základe ktorých by bolo možné toto rozhodnutie označiť za nezlučiteľné s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou s ustanovenými princípmi súdneho rozhodovania (čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky). O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel alebo význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03), pričom v konkrétnych okolnostiach danej veci sa tak podľa názoru dovolacieho súdu nestalo.

52. Z uvedeného dôvodu podľa názoru dovolacieho súdu nejestvuje ani príčinná súvislosť medzi označenými právami dovolateľa a postupom odvolacieho súdu pri rozhodovaní v danej veci, ktorá by umožňovala vysloviť záver o porušení dovolateľových práv.

53. Dovolací súd v súvislosti s dovolateľom namietanou dĺžkou konania konštatuje, že dĺžka konania nemôže byť dôvodom na zrušenie rozhodnutia odvolacieho súdu, prípadne súdu prvej inštancie, a nemá ani súvis s meritórnym posúdením veci a rozhodnutím. Na dôvažok dáva najvyšší súd dovolateľovi do pozornosti, že pri prieťahoch v konaní má účastník konania viacero možností nápravy (sťažnosť na postup súdu, ústavná sťažnosť), avšak samotná dĺžka konania nie je spôsobilá za žiadnych okolností založiť dovolací dôvod, teda nemôže byť relevantným podkladom na úspešné uplatnenie dovolacej námietky týkajúcej sa porušenia práva na spravodlivý proces.

54. Vychádzajúc z vyššie uvedeného dovolací súd ustálil, že dovolateľ neopodstatnene namietal, že súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f/ CSP. Preto dospel dovolací súd k záveru, že konanie vadou podľa § 420 písm. f/ CSP postihnuté nebolo. S poukazom na to, že v prejednávanom prípade prelomenie stavu právnej istoty nastolenej právoplatnosťou rozhodnutia odvolacieho súdu konštatovaním prípustnosti dovolania do úvahy neprichádza, najvyšší súd dovolanie podľa § 420 písm. f/ CSP pre jeho procesnú neprípustnosť podľa § 447 písm. c/ CSP odmietol.

55. O náhrade trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 52 CMP v spojení s § 453 ods. 1 CSP a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania. V uznesení, ktorým bolo dovolanie odmietnuté nemusí dovolací súd rozhodnutie o trovách dovolacieho konania odôvodňovať (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

56. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.